

Inzichten

12 november 2025

Highlights van de vaststellingen tijdens de kwaliteitscontroles 2024 bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren en *best practices*

Het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, ook de *Belgian Audit Oversight Board* of de BAOB genoemd, onderwerpt de bedrijfsrevisoren aan een kwaliteitscontrole met toepassing van artikel 52 van de wet van 7 december 2016¹.

Hierna volgen de meest voorkomende vaststellingen en enkele *best practices* die naar voren kwamen tijdens de controlecampagne bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren² die de BAOB in 2024 opstartte en in het eerste halfjaar van 2025 afrondde.

Kwaliteitscontroles als onderzoek van de professionele activiteit van een bedrijfsrevisor

De kwaliteitscontrole van de professionele activiteit van een bedrijfsrevisor strekt er onder meer toe na te gaan of de organisatie van die bedrijfsrevisor is aangepast aan de aard en omvang van zijn activiteiten, en of hij zijn activiteiten overeenkomstig het geldende wetgevende en reglementaire kader verricht.

Elk jaar onderwerpt de BAOB verschillende niet-OOB-bedrijfsrevisoren aan een kwaliteitscontrole. De steekproefgroep bestaat uit bedrijfsrevisoren die zijn geselecteerd om te voldoen aan de controlecyclus van zes jaar, en bedrijfsrevisoren die worden aangemerkt als bedrijfsrevisoren met een potentieel verhoogd risico op een minder goede auditkwaliteit.

Tijdens zijn niet-OOB-kwaliteitscontroles 2024 controleerde de BAOB de organisatie van 18 bedrijfsrevisorenkantoren, en inspecteerde hij minstens één controleopdracht³ bij 32 bedrijfsrevisoren.

¹ Wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren.

² Bedrijfsrevisoren die geen controle uitvoeren van een organisatie van openbaar belang (OOB) die op individuele basis meer dan één criterium overschrijdt als bedoeld in artikel 1:26 van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen.

³ Commissarismandaat en/of elke andere wettelijke revisorale opdracht.

Na afloop van de controlecampagne legde de BAOB **116 maatregelen op als bedoeld in de wet van 7 december 2016 en de AML-wet⁴**, waaronder:

- 1 terechtwijzing,
- 32 hersteltermijnen,
- 52 bevelen, en
- 31 aanbevelingen.

Met zijn maatregelen wil de BAOB preventief optreden en de herhaling van de vastgestelde tekortkoming voorkomen⁵.

Wat de **vaststellingen in verband met de implementatie en toepassing van ISQM1⁶** betreft, opteerde de BAOB voor een pedagogische en sensibiliserende benadering, zoals aangekondigd in zijn actieplan 2024.

De BAOB legde de gecontroleerde bedrijfsrevisorenkantoren dus geen maatregelen op als bedoeld in de wet van 7 december 2016, maar informeerde hen over respectievelijk:

- **key findings**: belangrijke sleutelvaststellingen van de BAOB op grond waarvan het bedrijfsrevisorenkantoor actie moet ondernemen om de naleving van ISQM1 en bijgevolg de auditkwaliteit te verbeteren. De BAOB behoudt zich het recht voor om de remediëring naar aanleiding van die vaststellingen te evalueren tijdens een nieuwe controle;
- **observations**: observaties van de BAOB over de initiatieven om de naleving van ISQM1 en dus de auditkwaliteit te verbeteren. De BAOB moedigt de bedrijfsrevisorenkantoren aan om de toepassing van deze initiatieven te overwegen;
- **examples of good practice**: voorbeelden van goede praktijken die de BAOB bij het gecontroleerde bedrijfsrevisorenkantoor kon identificeren. De BAOB moedigt de bedrijfsrevisorenkantoren aan om deze goede praktijken te blijven toepassen.

Naar aanleiding van de controlecampagne deed de BAOB **147 vaststellingen in verband met de implementatie en toepassing van ISQM1**. Dat resulteerde in de formulering van:

- 69 *key findings*,
- 32 *observations*, en
- 46 *examples of good practice*.

---

⁴ Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten.

⁵ Meer informatie over de maatregelen die de BAOB kan nemen, is beschikbaar op de [website van de BAOB](#). Terechtwijzingen zijn ordemaatregelen. Alleen de sanctiecommissie van de FSMA is bevoegd om administratieve sancties en dus repressieve maatregelen op te leggen.

⁶ *International Standard on Quality Management 1*.

Typologie van de vaststellingen

Bij de inspecties waarbij de organisatie van de bedrijfsrevisorenkantoren onder de loep genomen werd, lag de focus op:

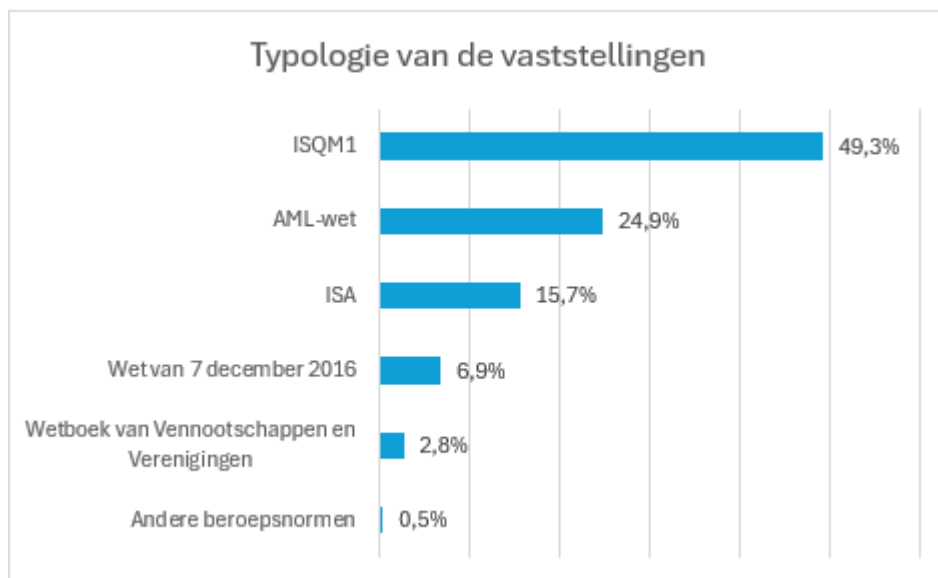
- de implementatie en toepassing van de componenten van ISQM1 'Risico-inschattingsproces van het kantoor', 'Human Resources' en, bij de grotere bedrijfsrevisorenkantoren, 'Governance en leiderschap'; en
- de naleving van de wetgeving over het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme.

Bij de inspecties van de controleopdrachten werd bijzondere aandacht besteed aan de uitvoering van een wettelijke controleopdracht van de jaarrekening en/of één of meerdere andere revisorale opdrachten die krachtens de wet werden uitgevoerd.

Bij de niet-OOB-kwaliteitscontroles 2024 werden voornamelijk vaststellingen gedaan op de volgende gebieden:

- interne organisatie van het bedrijfsrevisorenkantoor (ISQM1),
- verplichtingen op het vlak van het voorkomen van witwassen van geld en financiering van terrorisme (AML-wet),
- uitvoering van de controleopdracht (ISA).

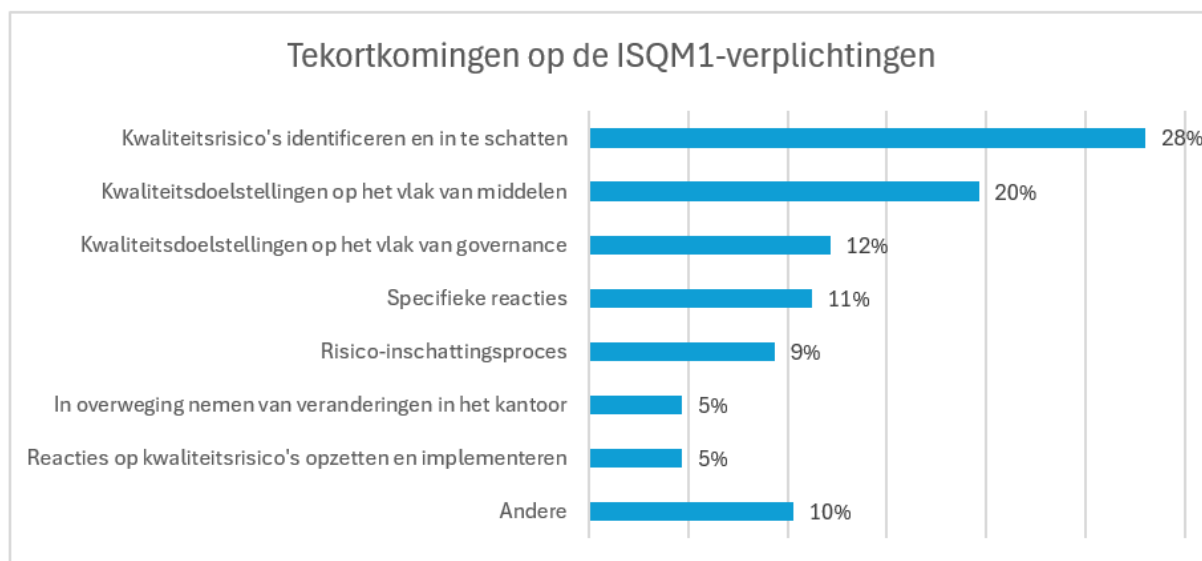
De onderstaande grafiek geeft de verdeling weer van de vaststellingen.

Een mogelijke verklaring voor de vele vaststellingen die werden gedaan op het vlak van implementatie en toepassing van ISQM1 (49,3%) bij de niet-OOB-kwaliteitscontroles 2024, is dat dit de eerste controlecampagne is nadat ISQM1 in werking is getreden.

Niet-naleving van de verplichtingen inzake interne organisatie (ISQM1)

Bij de controles werden tekortkomingen vastgesteld wat de verplichtingen betreft op het vlak van interne organisatie van de bedrijfsrevisorenkantoren (ISQM1). De onderstaande grafiek toont de verdeling van de vastgestelde tekortkomingen.

Top 3 van de inbreuken op de ISQM1-verplichtingen

1. Identificatie en inschatting van de kwaliteitsrisico's
2. Kwaliteitsdoelstellingen op het vlak van middelen
3. Kwaliteitsdoelstellingen op het vlak van governance en leadership

Op de eerste plaats (28%), bij de meest voorkomende tekortkomingen op het vlak van interne organisatie, als vastgesteld door de BAOB bij de niet-OOB-bedrijfsrevisoren, komen de tekortkomingen op het vlak van identificatie en inschatting van de kwaliteitsrisico's als vereist door ISQM1.25.

De BAOB heeft vastgesteld dat verschillende bedrijfsrevisorenkantoren hebben nagelaten om bepaalde kwaliteitsrisico's te onderkennen omdat ze onvoldoende inzicht hadden verkregen in de omstandigheden, de voorwaarden, de gebeurtenissen, de handelingen of het uitblijven van handelingen die een negatieve invloed kunnen hebben op het bereiken van de kwaliteitsdoelstellingen als vereist door ISQM1.

Sommige bedrijfsrevisorenkantoren hebben het begrip ‘service provider’⁷ in de context van ISQM1 niet correct geïnterpreteerd en dus ook de risico’s niet onderkend die zich voordoen wanneer een beroep wordt gedaan op een service provider.

In zijn publicatie ‘[Eerste inzichten uit de controle in 2024 bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren over de implementatie van ISQM 1](#)’ had de BAOB er reeds op gewezen dat het begrip ‘service provider’ verkeerd werd geïnterpreteerd.

Daarnaast hielden sommige bedrijfsrevisorenkantoren geen rekening met bepaalde wijzigingen die zich in de loop van het jaar hebben voorgedaan in hun interne organisatie. Een voorbeeld hiervan is de aanwerving van een medewerker door een bedrijfsrevisor die alleen werkte. Met dergelijke veranderingen in de omstandigheden van het bedrijfsrevisorenkantoor moet, binnen een redelijke termijn, rekening worden gehouden in het kwaliteitsmanagementsysteem van het bedrijfsrevisorenkantoor.

De BAOB heeft vastgesteld dat sommige bedrijfsrevisorenkantoren de risico’s die ze geïdentificeerd en ingeschat hadden, te vaag hadden geformuleerd. Soms was dat te wijten aan de terminologie die werd voorgesteld door hun software voor computerbeheer. Het is belangrijk om elk kwaliteitsrisico duidelijk en nauwgezet te identificeren.

De BAOB heeft ook vastgesteld dat sommige bedrijfsrevisorenkantoren niet hebben ingeschat hoe waarschijnlijk het is dat een risico zich voordoet (*occurrence*) en/of welke impact het risico zou hebben als het zich voordoet (*effect*).

Voorts heeft de BAOB vastgesteld dat bepaalde bedrijfsrevisorenkantoren de kwaliteitsrisico’s gedocumenteerd hebben die ze zowel in hun software voor IT-beheer als in hun interne procedures hadden geïdentificeerd, zonder beide documentatiebronnen op elkaar af te stemmen .

De BAOB heeft deze bedrijfsrevisorenkantoren ertoe aangezet om de risico’s die ze geïdentificeerd hadden in hun software enerzijds, en in hun ISQM1-handleiding anderzijds, op elkaar af te stemmen (eventueel via kruisverwijzingen). Dit moet zorgen voor een beter inzicht in de interne praktijken van het bedrijfsrevisorenkantoor alsook in de geïdentificeerde risico’s waarvoor een reactie wordt gegeven.

De BAOB heeft ook goede praktijken opgemerkt voor het identificeren en inschatten van kwaliteitsrisico’s:

- *Alle personeelsleden betrekken bij het risico-inschattingsproces;*
- *Formele scores toekennen bij het inschatten van de waarschijnlijkheid dat een kwaliteitsrisico optreedt (occurrence) en van de impact (effect) hiervan.*

⁷ In ISQM1.16 (v) wordt *service provider* gedefinieerd als ‘een persoon of organisatie die extern is aan het kantoor die een bron ter beschikking stelt die in het kwaliteitsmanagementsysteem of bij de uitvoering van opdrachten wordt gebruikt. Service providers omvatten noch het netwerk van het kantoor, noch andere kantoren van het netwerk, noch andere structuren of organisaties in het netwerk’.

Op de tweede plaats (20%), bij de meest voorkomende tekortkomingen op het vlak van interne organisatie, als vastgesteld door de BAOB bij de niet-OOB-bedrijfsrevisoren, staan de tekortkomingen op het vlak van kwaliteitsdoelstellingen voor middelen als vereist door ISQM1.32.

De BAOB heeft vastgesteld dat sommige bedrijfsrevisorenkantoren in hun kwaliteitsmanagementsysteem geen of onvoldoende rekening hebben gehouden met de kwaliteitsdoelstellingen voor middelen, terwijl de omstandigheden van het kantoor dat vereisten.

Bijvoorbeeld:

- Bedrijfsrevisorenkantoren moeten de doelstelling van ISQM1.32 (b) nastreven, namelijk: *‘Personeelsleden tonen in hun handelingen en gedragingen commitment ten aanzien van kwaliteit, ontwikkelen en handhaven de competentie(s) die nodig is (zijn) om hun taken te vervullen, en worden ter verantwoording geroepen of erkend door middel van tijdige evaluaties, beloning, promotie en andere incentives.’* Welnu, in zijn antwoorden gaat een bedrijfsrevisorenkantoor niet in op de wijze waarop het zijn personeelsleden ter verantwoording roept voor hun handelingen of gedragingen die de kwaliteit negatief beïnvloeden⁸;
- Een bedrijfsrevisorenkantoor heeft geen risico’s geïdentificeerd die verband houden met een tekort aan human resources, noch met een tekort aan competente human resources, hoewel de kwaliteitsdoelstelling van ISQM1.32 (d) het volgende vereist: *‘Leden van het opdrachtteam worden aan elke opdracht toegewezen, met inbegrip van een opdrachtpartner, die over de nodige competentie en capaciteiten beschikken, met inbegrip van het beschikken over de nodige tijd, om op consistente wijze opdrachten gekenmerkt door kwaliteit uit te voeren’;*
- Een bedrijfsrevisorenkantoor doet een beroep op componentauditors die geen deel uitmaken van zijn netwerk (dus op een service provider), maar houdt geen rekening met de kwaliteitsdoelstelling van de ISQM1.32 (c), namelijk: *‘Personen worden verkregen van externe bronnen (d.w.z. van het netwerk, van een ander kantoor van het netwerk, of van een service provider) wanneer het kantoor niet over voldoende of geschikt personeel beschikt om de werking van het kwaliteitsmanagementsysteem van het kantoor mogelijk te maken dan wel om opdrachten uit te voeren.’*

Het laatste voorbeeld illustreert meer bepaald het slechte begrip van de notie ‘service provider’ waar de BAOB reeds op gewezen heeft⁹. Volgens de standaard moeten service providers componentauditors omvatten van andere kantoren die geen deel uitmaken van het netwerk van het kantoor (ISQM1.A28).

---

⁸ ISQM1.A93 geeft voorbeelden van maatregelen die het kantoor kan nemen wanneer personeel handelingen of gedragingen vertoont die de kwaliteit negatief beïnvloeden: (a) training of andere professionele ontwikkeling; (b) het in overweging nemen van het effect van de kwestie op de evaluatie, verloning, bevordering of andere incentives van de betrokken personen; (c) disciplinaire maatregelen, indien passend.

⁹ Zie volgende publicatie [‘Eerste inzichten uit de controle in 2025 bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren over de implementatie van ISQM 1’](#).

De BAOB heeft ook goede praktijken opgemerkt op het vlak van de genomen maatregelen om de kwaliteitsdoelstellingen voor middelen te bereiken:

- *software aanschaffen voor het documenteren van de kwaliteitsdoelstellingen, de kwaliteitsrisico's en de reacties om de risico's van het bedrijfsrevisorenkantoor aan te pakken;*
- *een specifiek tijdsbudget vooropstellen om de taken te verrichten voor de werking van het kwaliteitsmanagementsysteem;*
- *nagaan of de personen aan wie de taken voor het kwaliteitsmanagement zijn toegewezen hier voldoende tijd aan besteden door gebruik te maken van een afzonderlijke code (ISQM1) in het tijdsregistratiesysteem van het bedrijfsrevisorenkantoor;*
- *criteria opstellen voor het toekennen van controleopdrachten aan de partners (bijvoorbeeld sectorale specialisatie, vereiste specifieke kennis, anciënniteit, werkdruk, onafhankelijkheid, enz.);*
- *elk jaar van elke partner de portefeuille en de overige verantwoordelijkheden bij het kantoor beoordelen om zijn de werklast te monitoren.*

Op de derde plaats (12%), bij de meest voorkomende tekortkomingen op het vlak van interne organisatie, als vastgesteld door de BAOB bij de niet-OOB-bedrijfsrevisoren, staan de tekortkomingen op het vlak van de doelstellingen inzake governance en leiderschap (ISQM1.28).

De BAOB heeft vastgesteld dat sommige bedrijfsrevisorenkantoren in hun kwaliteitsmanagementsysteem geen of onvoldoende rekening hebben gehouden met de kwaliteitsdoelstellingen op het vlak van governance en leiderschap, terwijl de omstandigheden van het kantoor dat vereisten.

Bijvoorbeeld:

- Een bedrijfsrevisorenkantoor vermeldt dat de strategische beslissingen over de interne organisatie van het kantoor worden genomen door de raad van bestuur. De vergaderingen van de raad van bestuur worden echter niet systematisch genotuleerd. Het bedrijfsrevisorenkantoor kan dan ook niet aantonen dat het voldoet aan de doelstelling van ISQM1.28 (a) (iv), namelijk: *'Het belang van de kwaliteit van de strategische beslissingen en acties van het kantoor, met inbegrip van de financiële en operationele prioriteiten van het kantoor'*.

- Bedrijfsrevisorenkantoren moeten de doelstelling nastreven van ISQM1.28 (e): *'De behoeften aan bronnen, met inbegrip van financiële middelen, worden gepland en middelen worden verkregen, gealloceerd of toegewezen op een wijze die consistent is met het commitment van het kantoor ten aanzien van kwaliteit'*.

In de antwoorden van een bedrijfsrevisorenkantoor – een complexer kantoor binnen de context van ISQM1 – was de planning van de middelen evenwel onvoldoende concreet uitgewerkt: het bepalen van de thans nodige middelen, het voorspellen van de toekomstige behoeften aan middelen van het kantoor, de processen om het hoofd te bieden aan onvoorziene behoeften aan middelen wanneer die zich voordoen, enz.

De inspecteur heeft het betrokken bedrijfsrevisorenkantoor het volgende voorgesteld:

- een formeel budget opstellen met opgave, per medewerker en per partner, van de nodige werkuren voor controleopdrachten, alsook een toewijzing van de middelen in de tijd (maandelijks of ten minste driemaandelijks); en
- controleren of de middelen volstaan, en zorgen voor een buffer voor het dekken van (a) toekomstige opleidingen, (b) eventuele andere verantwoordelijkheden (zoals AML of het kwaliteitsmanagementsysteem), en (c) onvoorziene omstandigheden en niet-recurrente opdrachten.

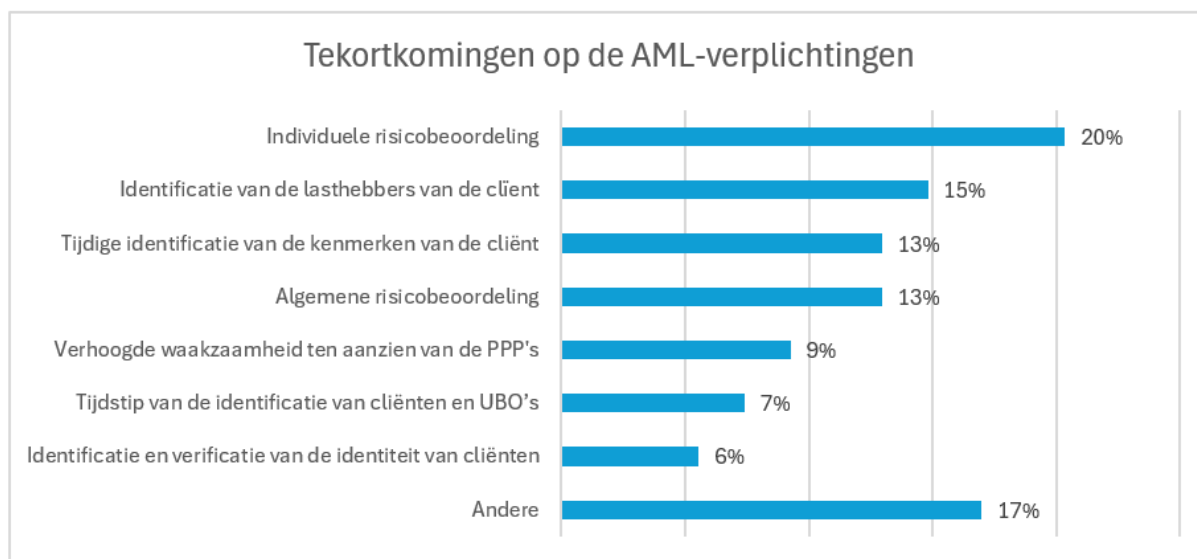
Volgens de BAOB zouden deze maatregelen met name kunnen waarborgen dat er voldoende middelen voorhanden zijn in geval van een nieuw mandaat of een hernieuwing van het mandaat (bijvoorbeeld, afhankelijk van de timing van de geplande werkzaamheden). Idealiter zou deze oefening voor elke medewerker moeten worden gemaakt (om zich ervan te vergewissen dat er voldoende tijd is voorzien) en voor elk dossier (om eveneens na te gaan of de toegewezen senioriteit afgestemd is op de complexiteit van het dossier).

Tekortkomingen op het vlak van de verplichtingen inzake de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (AML-wet)

In het kader van de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (hierna "WG/FT") controleerde de BAOB de door de bedrijfsrevisorenkantoren uitgewerkte en toegepaste procedures op basis van een selectie van controledossiers.

Zo onderzoekt de BAOB niet alleen of de beleidslijnen en procedures van het bedrijfsrevisorenkantoor dusdanig zijn opgezet dat ze voldoen aan de vereisten van de AML-wet, maar ook of het bedrijfsrevisorenkantoor die procedures correct toepast.

Tijdens de uitgevoerde controles stelde het tekortkomingen vast op het vlak van verschillende AML-verplichtingen. De vastgestelde tekortkomingen worden uitgesplitst in onderstaande grafiek.

Top 3 van de tekortkomingen op het vlak van de AML-verplichtingen

1. Laattijdige of niet-conforme individuele risicobeoordeling
  2. Laattijdige of ontoereikende identificatie van de lasthebbers van de cliënt
  3. Laattijdige of ontoereikende identificatie van de kenmerken van de cliënt
- Niet-conforme algemene risicobeoordeling**

De vaakst voorkomende tekortkomingen (20%) die de BAOB vaststelde op het vlak van de AML-verplichtingen, betreffen de individuele beoordeling van de risico's inzake WG/FT als bedoeld in artikel 19, § 2, van de AML-wet.

De BAOB stelde in verschillende dossiers vast dat aan de hand van de beschikbare documentatie niet kon worden nagegaan of de bedrijfsrevisor bij zijn individuele risicobeoordeling rekening had gehouden met alle variabelen en factoren waarvan sprake is in de bijlage bij de AML-wet.

In een ander dossier had een bedrijfsrevisor bij zijn individuele beoordeling van de WG/FT-risico's geen rekening gehouden met de nationale risicobeoordeling als bedoeld in artikel 68 van de AML-wet die met name de sectoren of gebieden identificeert die een groter WG/FT-risico vertegenwoordigen.

In nog een ander dossier had een bedrijfsrevisor bij zijn individuele beoordeling van de WG/FT-risico's geen rekening gehouden met het verhoogde WG/FT-risico dat zijn cliënt vormde omwille van diens banden met een Staat zonder of met een lage belasting.

Bovendien stelde de BAOB herhaaldelijk vast dat de individuele risicobeoordeling niet tijdig werd uitgevoerd, d.w.z. ten laatste op het tijdstip waarop de zakelijke relatie wordt aangegaan of de occasionele verrichting wordt uitgevoerd. De BAOB stelde in enkele dossiers ook vast dat de

risicobeoordeling geen datum bevatte, waardoor de bedrijfsrevisor niet kon aantonen wanneer die risicobeoordeling was uitgevoerd.

De identificatie van de cliënt, zijn uiteindelijk begunstigen en zijn lasthebbers maakt deel uit van de waakzaamheidsmaatregelen die de bedrijfsrevisor ten aanzien van zijn cliënt neemt¹⁰. Deze waakzaamheidsmaatregelen en het gepaste waakzaamheidsniveau vloeien voort uit de individuele risicobeoordeling en het daarbij vastgestelde risiconiveau¹¹.

*Hieruit volgt dus logischerwijze dat **de individuele risicobeoordeling van de cliënt moet gebeuren vóór de bedrijfsrevisor de cliënt identificeert**, om zo het adequate waakzaamheidsniveau te kunnen toepassen¹².*

Bij de vaakst voorkomende tekortkomingen op het vlak van de AML-verplichtingen die de BAOB vaststelde, komen de tekortkomingen op het vlak van de identificatie van de lasthebbers van de cliënt zoals vereist door artikel 22 van de AML-wet op de tweede plaats (15%).

De BAOB stelde in verschillende dossiers vast dat de bedrijfsrevisor de lasthebber(s) van zijn cliënt niet met zekerheid had geïdentificeerd, inclusief zijn(hun) bevoegdheid om in naam van de cliënt op te treden.

De AML-wet bepaalt welke relevante informatie moet worden verzameld:

- 1° wanneer de identificatieplicht een natuurlijk persoon betreft: zijn naam, zijn voornaam, zijn geboorteplaats en -datum en, zo mogelijk, zijn adres;
- 2° wanneer de identificatieplicht een rechtspersoon betreft: zijn maatschappelijke naam, zijn maatschappelijke zetel, de lijst van zijn bestuurders en de bepalingen over de bevoegdheid om de rechtspersoon te verbinden;
- 3° wanneer de identificatieplicht een trust, een fiducie of een soortgelijke juridische constructie betreft: zijn benaming, de in 1° of 2° bedoelde informatie over zijn trustee(s) of fiduciebeheerder(s), zijn oprichter(s), in voorkomend geval zijn protector(s), alsook de bepalingen over de bevoegdheid om de trust, de fiducie of de soortgelijke juridische constructie te verbinden.

¹⁰ Artikel 19, § 1, van de AML-wet.

¹¹ Artikel 19, § 2, van de AML-wet.

¹² AML-aanbeveling van de BAOB van 30 mei 2024 "[Tijdstip van de identificatie en de verificatie van de identiteit van de cliënt, de uiteindelijke begunstigen van de cliënt en de lasthebbers van de cliënt](#)".

In bepaalde dossiers stelde de BAOB ook vast dat de bedrijfsrevisor niet had voldaan aan zijn verplichtingen tot identificatie en verificatie van de identiteit van de lasthebbers van de cliënt, vooraleer deze gebruikmaakten van hun bevoegdheid om de door hen vertegenwoordigde cliënt te verbinden¹³.

In de praktijk zal het gebruik van de bevoegdheid om de cliënt te verbinden, meestal (maar niet steeds) overeenstemmen met het moment waarop de lasthebber van de cliënt de opdrachtbrief ondertekent, zodat de verplichting tot identificatie en verificatie van de identiteit van de lasthebber voorafgaand daaraan moet plaatsvinden¹⁴.

De bedrijfsrevisoren moeten voldoende informatie verzamelen om te voldoen aan de voor hen geldende verplichting om de lasthebbers van hun cliënt te identificeren.

De informatie over die personen moet het mogelijk maken hen met voldoende zekerheid te onderscheiden van elke andere persoon, rekening houdend met de individuele beoordeling van de WG/FT-risico's van de cliënt¹⁵.

De tekortkomingen op het vlak van de AML-verplichtingen die op de derde plaats staan (13%), betreffen, enerzijds, de verplichting tot identificatie van de kenmerken van de cliënt als bedoeld in artikel 34, § 1, van de AML-wet en, anderzijds, de algemene risicobeoordeling van het bedrijfsrevisorenkantoor als bedoeld in artikel 16 van de AML-wet.

De BAOB stelde herhaaldelijk vast dat de bedrijfsrevisor naliet redelijke maatregelen te nemen om te bepalen of zijn cliënt, de lasthebbers van zijn cliënt of de uiteindelijke begunstigden van zijn cliënt politiek prominente personen (PPP's)¹⁶, familieleden van PPP's of personen bekend als naaste geassocieerden van PPP's zijn.

Deze controle kadert in de in artikel 34, § 1, van de AML-wet bedoelde verplichting om de kenmerken van de cliënt te identificeren. Deze moet ten laatste worden uitgevoerd op het tijdstip waarop de zakelijke relatie wordt aangegaan of de occasionele verrichting wordt uitgevoerd.

In verschillende dossiers had de bedrijfsrevisor laattijdig een ter zake gespecialiseerde website geraadpleegd (na de datum van zijn benoeming door de algemene vergadering).

¹³ Artikel 30, tweede lid, van de AML-wet.

¹⁴ AML-aanbeveling van de BAOB van 30 mei 2024 "[Tijdstip van de identificatie en de verificatie van de identiteit van de cliënt, de uiteindelijke begunstigden van de cliënt en de lasthebbers van de cliënt](#)".

¹⁵ Artikel 26, § 1, van de AML-wet.

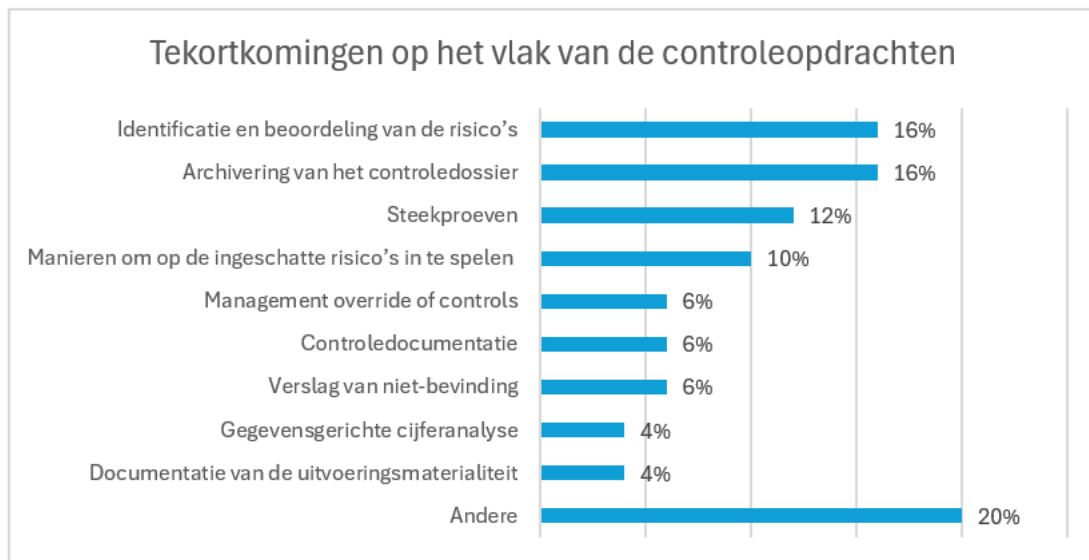
¹⁶ Het begrip "politiek prominente persoon" wordt gedefinieerd in artikel 4, 28°, van de AML-wet.

Wat de tekortkomingen betreft met betrekking tot de uitvoering van een algemene risicobeoordeling als bedoeld in artikel 16 van de AML-wet stelde de BAOB met name vast dat:

- de algemene risicobeoordeling een reeks WG/FT-risicofactoren oplijste zonder daaraan een risiconiveau te koppelen;
- de algemene risicobeoordeling van het bedrijfsrevisorenkantoor niet gedateerd was;
- de algemene risicobeoordeling geen rekening hield met de in bijlage III bij de AML-wet opgelijste indicatieve factoren van een potentieel hoger risico;
- het bedrijfsrevisorenkantoor niet overtuigend motiveerde waarom bepaalde cliënten als minder risicovol werden beoordeeld (met name cliënten die actief zijn in de handel in tweedehandsauto's, het hotelwezen en de vastgoedmakelaars);
- de algemene risicobeoordeling geen rekening hield met bepaalde soorten revisorale opdrachten die de leden van een bedrijfsrevisorenkantoor frequent uitvoeren (inzonderheid inbrengen in natura, quasi-inbrengen en vereffeningsopdrachten).

Tekortkomingen op het vlak van de controleopdrachten

Onderstaande grafiek toont de categorieën van controlewerkzaamheden in verband waarmee de BAOB tekortkomingen vaststelde tijdens zijn controle van de auditkwaliteit in de individuele controledossiers.

Top 3 van de tekortkomingen op het vlak van de controleopdrachten

1. **Ontoereikende procedures voor de identificatie en inschatting van de risico's**
2. **Archivering van het met vertraging of op niet-beveiligde wijze opgestelde controledossier**
3. **Gebrekkige uitvoering van steekproeven**

Bij de tekortkomingen in de controleopdrachten die de BAOB bij de niet-OOB-bedrijfsrevisoren vaststelde, staan de tekortkomingen op het vlak van de identificatie en inschatting van de kwaliteitsrisico's conform ISA 315 op de eerste plaats (met 16%).

De doelstelling van de commissaris is de identificatie en inschatting van de risico's op afwijkingen van materieel belang op het niveau van de financiële overzichten en beweringen als gevolg van fraude of van fouten, door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving, met inbegrip van haar interne controle, zodat een basis wordt verkregen voor het opzetten en implementeren van manieren om in te spelen op de ingeschatte risico's op afwijkingen van materieel belang.

De BAOB stelde tekortkomingen vast op het vlak van de krachtens ISA 315.6 verplichte risico-inschattingswerkzaamheden. Zo richtten bepaalde bedrijfsrevisoren geen verzoeken om inlichtingen tot de directie van de gecontroleerde entiteit en, in voorkomend geval, tot andere personen binnen de entiteit die mogelijk over informatie beschikken die hen kan helpen om risico's op een afwijking van materieel belang te identificeren (ISA 315.6 (a)).

Het is essentieel dat die besprekingen in het controledossier worden gedocumenteerd. Als er zich binnen de entiteit geen aanzienlijke veranderingen voordoen, kan het verslag van de bespreking beknopter zijn, hoewel het moet toelaten inzicht te verwerven in de besproken onderwerpen.

*Het **verzoek om inlichtingen** wordt gecombineerd met andere **risico-inschattingswerkzaamheden** als hulpmiddel om de risico's op afwijkingen van materieel belang te identificeren.*

Doorgaans is de meeste informatie afkomstig van de verzoeken om inlichtingen bij de directie en de verantwoordelijken voor de financiële informatie.

Toch kunnen ook de verzoeken om inlichtingen bij andere personen binnen de entiteit en bij medewerkers met verschillende verantwoordelijkheidsniveaus andere perspectieven en aanvullende inlichtingen opleveren die nuttig kunnen zijn om de risico's op afwijkingen van materieel belang te identificeren die anders niet zouden worden opgemerkt.

Zo zou bijvoorbeeld een gesprek met de verkoopdirecteur kunnen uitwijzen dat bepaalde verkoopverrichtingen (aan het einde van de verslagperiode) zijn doorgeschoven en niet zijn geregistreerd overeenkomstig de regels voor de vaststelling van de inkomsten van de entiteit.

Andere bedrijfsrevisoren hebben geen cijferanalyses uitgevoerd tijdens hun risico-inschattingswerkzaamheden (ISA 315.6 (b)). Bij de aanvang van de controle moet de bedrijfsrevisor eenvoudige cijferanalyses uitvoeren (bv. de resultaten van het vorige boekjaar vergelijken met die van het gecontroleerde boekjaar). Deze analyses kunnen de bedrijfsrevisor helpen bij het leren kennen van de entiteit en het identificeren van een probleem dat tijdens de controle moet worden opgevolgd.

De cijferanalyses die als risico-inschattingswerkzaamheden worden gebruikt, helpen bij het identificeren van de elementen die een impact hebben op de financiële overzichten en op de controle. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de transacties, de gebeurtenissen, de bedragen, de ratio's en de trends die ongebruikelijk lijken.

De BAOB stelde ook vast dat bepaalde bedrijfsrevisoren nalieten om de wijze waarop de gecontroleerde entiteit inspeelde op de uit IT voortkomende risico's, correct te documenteren (ISA 315.21).

Verder stelde de BAOB vast dat bepaalde bedrijfsrevisoren risico's op een afwijking van materieel belang identificeerden zonder de betrokken beweringen te vermelden (ISA 315.25 (b)).

De andere, vaakst voorkomende tekortkomingen (met 16%) die de BAOB bij de controleopdrachten vaststelde, betroffen de archivering van de controledossiers.

ISA 230.14 stelt dat een auditor de controledocumentatie moet samenvoegen in een controledossier en het administratieve proces van het samenstellen van het definitieve controledossier tijdig na de datum van de controleverklaring moet voltooien.

Artikel 17, § 3 van de wet van 7 december 2016 preciseert dat het controledossier of het assuredossier uiterlijk zestig dagen na de datum van ondertekening van het controleverslag of het assuranceverslag moet worden gesloten.

Volgens ISQM1.31 (f) moet de opdrachtdocumentatie tijdig worden verzameld na de datum van het opdracht rapport en op passende wijze worden bijgehouden en bewaard om te voldoen aan de behoeften van het kantoor en om in overeenstemming te zijn met de wet- en regelgeving, de relevante deontologische voorschriften of de professionele standaarden.

De BAOB heeft verschillende soorten tekortkomingen vastgesteld met betrekking tot het archiveren:

- Het archiveren is niet op een welbepaalde datum formeel vastgesteld;
- De integriteit van de gearhiveerde controledocumentatie is niet gewaarborgd;
- Het archiveren werd te laat verricht.

Bijvoorbeeld:

- De werkdocumenten (Word- en Excel-documenten) alsook alle bewijsstukken (pdf-documenten) zijn gedigitaliseerd, geklasseerd in een documentatiemap en opgeslagen op een server met verschillende mappen en sub-mappen, zonder enige andere maatregelen;
- In de auditsoftware die het bedrijfsrevisorenkantoor gebruikt, zijn de werkdocumenten aangemerkt als gecontroleerd door de opdrachtverantwoordelijke, zonder dat er verdere maatregelen werden genomen.
- De 'lockdown'-procedure van de auditsoftware die het bedrijfsrevisorenkantoor gebruikt, werd niet geactiveerd;
- De opdrachtverantwoordelijke heeft een verklaring op erewoord ondertekend waarin hij aangeeft dat het controledossier is gearchiveerd op een welbepaalde datum (uiterlijk zestig dagen na de datum van ondertekening van het controleverslag). De opgeslagen digitale controledocumenten zijn echter noch geblokkeerd, noch beschermd tegen latere wijzigingen;
- De 'lockdown'-procedure van de auditsoftware die gebruikt wordt in het bedrijfsrevisorenkantoor werd meer dan zestig dagen na de datum van ondertekening van het controleverslag geactiveerd.

Het bewaren en onderhouden van de documentatie over de opdrachten omvat het beheer van de beveiligde archivering, de integriteit en de toegankelijkheid of het gebruiksgemak bij de raadpleging van de onderliggende gegevens, evenals het beheer van de bijbehorende technologieën.

Bedrijfsrevisoren mogen de controledocumentatie vastleggen op papier, op een elektronische drager of op elke andere drager die het mogelijk maakt om alle leesbare gegevens te bewaren gedurende de wettelijke bewaartermijn van het dossier.

Bedrijfsrevisoren moeten toezien op de integriteit van de documentatie over de opdrachten. Als informatie wordt gewijzigd, toegevoegd of verwijderd zonder de vereiste toestemming, dan wel definitief verloren is of vernietigd wordt, dreigt de documentatie niet langer correct te zijn.

De archivering vormt het sluitstuk van het geldig samengestelde controledossier en moet de waarborg bieden dat het controledossier en de daarin opgenomen documenten worden bewaard zonder enige wijziging of verandering.

Elke bedrijfsrevisor moet kunnen aantonen dat hij zijn controledossier uiterlijk zestig dagen na de ondertekening van zijn controleverslag heeft gearchiveerd en dat de integriteit van het gearchiveerde controledossier gewaarborgd is.

Daarom raadt de BAOB bedrijfsrevisoren die nog met papieren documenten werken, aan om hun volledige controledocumentatie in te scannen in pdf-formaat, dit te archiveren op een welbepaalde datum en veilig te bewaren om de integriteit ervan te vrijwaren.

Bij de meest voorkomende tekortkomingen (12%) die de BAOB tijdens zijn controleopdrachten heeft vastgesteld, zijn er ook de tekortkomingen op het vlak van de steekproeven als bedoeld in ISA 530.

De BAOB heeft vastgesteld dat sommige bedrijfsrevisoren hun steekproeven niet zodanig hebben gedocumenteerd dat een geïnformeerde derde, zoals een inspecteur van de BAOB, zich ervan kan vergewissen dat de steekproefomvang voldoende is om het steekproefrisico terug te brengen tot een aanvaardbaar laag niveau (ISA 530.7).

In andere dossiers heeft de bedrijfsrevisor de te toetsen elementen niet op zodanige wijze geselecteerd dat elke steekproefeenheid in de populatie geselecteerd kan worden (ISA 530.8). De gehanteerde steekproefmethodologie is onvoldoende toegelicht in het controledossier.

In andere gevallen heeft de bedrijfsrevisor een in de steekproef ontdekte afwijking niet geprojecteerd. Hij heeft in zijn controledossier niet gemotiveerd waarom een dergelijke projectie op de populatie niet nodig zou zijn.

De BAOB heeft ook vastgesteld dat sommige bedrijfsrevisoren, na afloop van een steekproef, geen slotconclusie formuleren. Welnu, een bedrijfsrevisor moet de resultaten van de steekproef evalueren en evalueren of het gebruik van steekproeven bij de controle een redelijke basis heeft verschaft voor conclusies over de getoetste populatie (ISA 530.15).

Een auditor maakt bij een controle gebruik van steekproeven teneinde een redelijke basis te hebben waaruit hij conclusies kan trekken over de populatie waaruit de steekproef is genomen.

Een goede, volledige, correcte en voldoende gedetailleerde documentatie is van essentieel belang.

Bedrijfsrevisoren moeten dus het doel van de proef, de gehanteerde steekproefmethode, de wijze waarop eventuele afwijkingen of vastgestelde anomalieën zijn onderzocht, en hun beoordeling van het resultaat van de steekproef voldoende gedetailleerd documenteren.